

УДК 159.922.7:801.7

**RESEARCH OF COMMUNICATIVE PROPERTIES OF ADOLESCENTS
ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ****Teslyuk V.M./ Теслюк В.М.***c.psihol.s., as.prof. / к. психол.н.*

ORCID: 0000-0003-1112-428x

SPIN: 6504-4894

Samoilenko O.M./ Самойленко О.М.*master/magistr**National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,**Kyiv, Heroes of Defense 15, 03041**Національний університет біоресурсів і природокористування України**Kiiv, Героїв Оборони 15, 03041*

Анотація. У статті наголошується, що в основі успішного спілкування підлітків знаходяться комунікативні властивості, розвиваючи які можна забезпечити високий рівень реалізації особистості у комунікативній діяльності. Відображено перший етап емпіричного дослідження, в ході якого виявлено рівень розвитку комунікативних властивостей підлітків. Для констатації рівня розвитку комунікативних властивостей підлітків використано методу «Комунікативні та організаторські схильності» В. В. Снявський, В.О.Федоришин (КОС). Підтверджено, що більшість старших підлітків мають середній рівень комунікативних та організаторських схильностей.

Ключові слова: спілкування, комунікативні властивості, рівень розвитку, емпіричне дослідження, підлітки, комунікативні схильності, організаторські схильності.

Вступ.

Спілкування було і залишається основним засобом взаємодії людей, але в підлітковому віці його важливість значно підвищується. Це пов'язано з переходом до нового етапу розвитку, коли починає формуватись відчуття дорослості, відбувається формування ідеалу особистості та виникає інтерес до протилежної статі. Саме спілкування допомагає підлітку зрозуміти свою роль у колективі, визначити, які б якості він хотів у собі розвинути, а також навчитись взаємодіяти з оточуючими.

В основі успішного спілкування знаходяться комунікативні властивості, розвиваючи які можна забезпечити високий рівень реалізації особистості у комунікативній діяльності [2; 3; 4; 5].

Вивченням комунікативних властивостей підлітків займалися Л.С.Виготський, А. М. Гельбак, І. В. Дубровіна, Є. В. Емельянова та ін., які наголошують на тому, що ці властивості є найважливішим чинником самореалізації особистості в підлітковому віці.

Комунікативні властивості утворюють систему якостей особистості, які сприяють досягненню високих результатів у взаємодії з людьми. Комунікативні властивості є індивідуально-психологічними особливостями людини, які є умовою ефективного спілкування, та не зводяться лише до комунікативних умінь і навичок, хоча можуть полегшувати їх формування та використання.

Слід зазначити, що окремі аспекти досліджуваної проблеми вже були предметом уваги науковців. Проблемою спілкування займались українські

вчені О. М. Корніяка, Л. О. Калмикова, А. Б. Коваленко. Вивченню комунікативних властивостей підлітків присвячені дослідження Л. С. Виготського, А.М.Гельбака, І. В. Дубровіної та ін., які наголошують на тому, що комунікативні навички є найважливішим чинником самореалізації особистості в підлітковому віці. Також досліджено різні підходи до трактування сутності комунікативних властивостей (Г. М. Андреева, Л. Е. Орбан-Лембрик, О.О.Грейліх та ін.).

Основний текст.

Емпіричне дослідження проводилось на протязі 2023-2024 років і передбачало діагностично-підготовчий, пошуково-констатувальний та корекційно-формульвальний етапи. У дослідженні взяло участь 50 учнів 9-10 класів (вік 14-16 років), середньої загальноосвітньої школи № 30 м. Львова.

На першому етапі емпіричного дослідження ми виявляли рівень розвитку комунікативних властивостей підлітків. Для цього було обрано методику «Комунікативні та організаторські схильності» В. В. Синявский, В.О.Федоришин (КОС) [1].

Тест призначений для визначення комунікативних і організаційних здібностей людини, які є основою в реалізації особистості в спілкуванні з іншими людьми. До таких здібностей відносяться вміння легко встановлювати ділові та товариські контакти з іншими, впливати на людей, участь у групових заходах, та вміння їх організовувати, намагання виявляти ініціативу та інші. Анкетна частина тесту КОС містить питання, відповіді на які можуть бути лише позитивними або негативними, тобто «так» чи «ні». Відповіді досліджуваного базуються на основі самоаналізу досвіду своєї поведінки в тій чи іншій ситуації. Опитувальник включає 40 питань, 20 з яких направлені на вивчення комунікативних схильностей, а 20 характеризують організаторські. Рівень комунікативних і організаційних здібностей визначається окремо за ключем. В таблицях представлені ідеальні відповіді, які в максимальному ступені відображають комунікативні та організаторські схильності [2; 4].

Для полегшення обробки результатів, підліткам можна надати пустий ключ (без заповнених відповідей) в якості бланка, яв якому вони будуть ставити власні «+» і «-». Під час перевірки залишається лише звірити відповіді діагностованих з оригінальним варіантом.

Відповідно до ключів підраховується кількість співпадінь з правильними відповідями по кожному розділу методики. Для визначення рівня комунікативних схильностей, потрібно поррахувати коефіцієнт. Коефіцієнт комунікативних схильностей являє собою відношення. Отримані результати співвідносяться зі шкалами оцінок комунікативних та організаторських схильностей [6; 7].

З допомогою дешифратора підрахувати кількість співпадаючих із ним відповідей. Оціночний критерій К виражається відношенням кількості співпадаючих відповідей по кожному розділу до максимально можливого числа збігів (до 20). Показники будуть варіюватися від 0 до 1 (це кількісна характеристика). Для якісної стандартизації використовуються шкали оцінок.

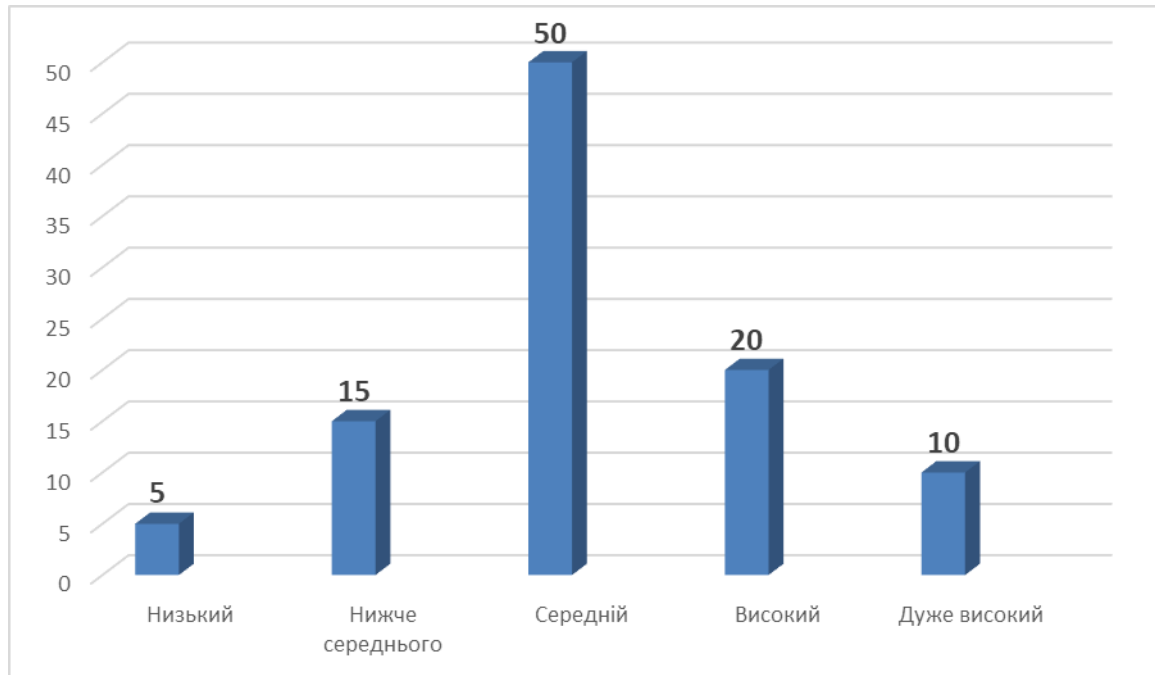
У результаті проведення дослідження ми отримали такі результати:

Рівень комунікативних схильностей:

1. Низький (коефіцієнт 0,10-0,45): 5% респондентів.
2. Нижче середнього (коефіцієнт 0,46-0,55): 15% респондентів.
3. Середній (коефіцієнт 0,56-0,65): 50% респондентів.
4. Високий (коефіцієнт 0,66-0,75): 20% респондентів.
5. Дуже високий (коефіцієнт 0,76-1,00): 10% респондентів.

Результати дослідження також відображені на рис.1.

Рис.1. Рівень комунікативних схильностей підлітків (у %)

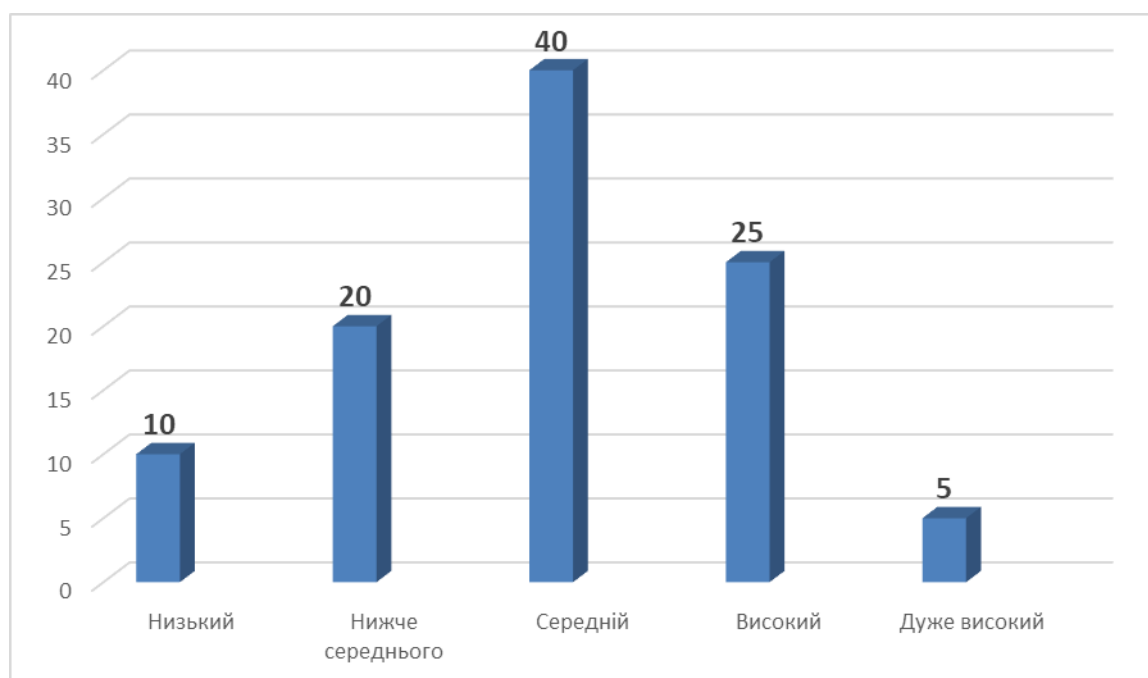
Рівень організаторських схильностей:

1. Низький (коефіцієнт 0,20-0,55): 10% респондентів.
2. Нижче середнього (коефіцієнт 0,56-0,65): 20% респондентів.
3. Середній (коефіцієнт 0,66-0,70): 40% респондентів.
4. Високий (коефіцієнт 0,71-0,80): 25% респондентів.
5. Дуже високий (коефіцієнт 0,81-1,00): 5% респондентів.

Результати дослідження відображені на рисунку 2.

Таким чином, результати дослідження показали, що більшість старших підлітків (50%) мають середній рівень комунікативних схильностей. Це свідчить про те, що вони володіють базовими навичками спілкування, але їм може не вистачати впевненості або досвіду для ефективного спілкування в складних ситуаціях.

Що стосується організаторських схильностей, то тут спостерігається більш різноманітна картина. 40% респондентів мають середній рівень, 25% – високий, а 20% – нижче середнього. Це свідчить про те, що деякі старші підлітки вже мають схильність до лідерства та вміння організувати діяльність інших людей.

Рис. 2. Рівень організаторських схильностей підлітків (у %)

Висновки.

Проведене емпіричне дослідження підтвердило, що більшість старших підлітків мають середній рівень комунікативних та організаторських схильностей. Перспективою подальших досліджень із даної проблеми є вивчення особистісних якостей, які мають вагомий вплив на розвиток комунікативних властивостей підлітка.

Література:

1. Методика «Оцінка комунікативних і організаторських здібностей особистості» (КОС) (автори В. В. Синявський та В. А. Федоришин) URL : http://ni.biz.ua/8/8_16/8_167670_test-metodika-otsenki-kommunikativnih-i-organizatorskih-sklonnostey-kos-.html (дата звернення : 21.12.2023).

2. Теслюк В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача : теоретико-методичний аспект : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2015. 250 с.

3. Теслюк В.М. Психологічні засади формування індивідуального стилю професійно-педагогічного спілкування у майбутніх викладачів вищого аграрного навчального закладу : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2007. 20 с.

4. Теслюк В. М. Основи красномовства: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2019. 525 с.

5. Теслюк В.М. Зміст та структура комунікативної компетентності майбутнього викладача ВНЗ. *Вісник Національного університету оборони України : зб-к наук. пр.* Вип. №2 (39). С.110-114.

6. Теслюк В.М., Теслюк В.В., Чеберяко А.В. Гумор у психічному житті людини. *Вісник Національного університету оборони України.* 1 (54), 2020. С.

167-172.

7. Теслюк В.М., Якимовська А.В. Напрямки вдосконалення викладання економічних дисциплін. *Научные труды SWorld*. Иваново : Научный мир. Том 4. Вып. 2 (43). 2016. С. 15-20.

Abstract. *The article emphasizes that at the basis of successful communication of teenagers are communicative properties, which can be developed to ensure a high level of personality realization in communicative activity. The first stage of the empirical research, during which the level of development of the communicative properties of teenagers was revealed, is reflected. To determine the level of development of the communicative properties of adolescents, the method «Communicative and organizational tendencies» V. V. Sinyavskiy, V. O. Fedoryshyn (KOS) was used. It has been confirmed that the majority of older teenagers have an average level of communicative and organizational tendencies.*

Key words: *communication, communicative properties, level of development, empirical research, teenagers, communicative tendencies, organizational tendencies.*

Стаття відправлена: 29.03.2024 р.
© Теслюк В.М., Самойленко О.М.